Ч. 119. Чернівцї, середа дня 6. (19.) жовтня 1904 р. Рочник XX.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адмінїстр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатанї вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Polnische Wirtschaft на Буковинї.

Дістаємо із вашківского повіту допись, яка являє ся незвичайно на часї. Коли польскі аспірациї на Буковину так змогли ся, стає вона документом, який дає яркий передсмак того, щоб у нас дїялось, як би деякі „побожні“ бажаня стали довершеним фактом.

У тій дописи змальовано поступоване тимчасового управителя вашківского староства rodaka п. Штронера супроти шкільництва, яке веде до того, що наші села місто йти до сьвітла, потахають у море анальфабетизму — бо під его рукою фреквенция шкільна упадає!

Така дїяльність відповідає безперечно польско-шляхотским тенденциям, які усї свої пляни основують на мужицкій темнотї, відповідає вона навіть аспірациям польского мінїстерства просьвіти у Львові — себто галицкої краєвої ради шкільної — але не може мати місця в Буковинї, яка є частиною конституцийної Австриї, у якій обовязують правосильні закони. Живемо, слава Богу, на Буковинї, яка не має ніякої охоти до „виодрембненя“ із державної звязи а натомість до лучби із Галичиною, щоб творити основи для польского Піємонту помимо просьб і грозьб вшехпольскої праси!

Оттимто й маємо повну надію, що п. провізоричний управитель староства пригадає собі свої обовязки, а нї, то вони будуть єму пригадані, звідки — подабає т.

Ще одна замітка. Допись, яку подаємо, походить з кругів нашого учительства, якому галицка і буковиньска преса польска закидує, що воно „розвиджоне“ аґітациями, зовсїм не дбає про школу. Із сеїж дописи бачимо однак щось зовсїм иньшого. Учительству нашому стоїть добро нашої школи на серцю, воно дрожить і піклує ся ним, та на жаль, борючись із обставинами ворожими шкільництву, зустрічає проти себе, як бачимо в сїм случаю, і керманича народної просьвіти в повітї, який стає вождом темряви.

*

Ось тут подаємо обговорювану допись:

„Polnische Wirtschaft на Буковинї заводить знов провізоричний управитель вашківского староства п. Adam Sztroner, той сам, що медаль заслуги наданий Єго Величеством цїсарем переслав був свого часу надучителеви п. Тимковичеви поліцайом громадским, який і виголосив був до него сьвяточну промову з нагоди сего відзначеня. Той п. Sztroner являєсь одним з найтяжших ворогів школи і учительства, з яким може хиба рівнатись такий Балошескул, або о. др. Богатирець, котрі з своїм пшияцелем „во главі“ засїдають на жаль еще доси в Радї шкільній повітовій. Та нї! П. Sztroner о много перевисшив своїх „пшияцюл“. — Він на взір галицких старостів занедбуванем своїх обовязків причиняє ся до того найбільше, що наука в школах его округа чимраз то більше упадає, фреквенция зменьшає ся і взагалї шкільництво місто поступати наперед, цофає ся. Возьмім лиш на увагу, що до сеї пори (а вже від початку року 2 місяцї досягає!) пр. не розіслав упімнень до недбалих родичів за непосилане до школи, хотяй таке розіслане упімнень, — яке впрочім законом описане, — стягнуло-б дітвору до школи і без грошевих кар. Так щож! П. Sztroner „ма важнейше ржечи до залатвеня“. А школа? — Ет, хто би там нею журив ся! — Хлопови не треба великої науки. — Характеристичне, що вже рік минув від часу его „славного“ урядованя і другий начав ся, а він доси не постарав ся о екзекутора! Та каригідне его недбальство окаже ся в правдивім сьвітлї аж тогди, коли згадаємо, що він від початку сего шкільного року опорожнені посади учителїв (як напримір: 1 при хлопячій школї, 1 при дївочій школї в Вашківцях н. Ч. 1 в Драчинцях і т. п.) розмисьльно доси не обсадив. З тої причини виходять такі неможливости, як пр., що оден учитель мусить учити дванайцять рочників науки! Крім того ц. к. Рада шк. кр. з вини п. Sztronera буде мусїла після рішеня найвисшого трибуналу тим заступаючим учителям заплатити ремунерацию за учене дїтий поверх часу, до якого они обовязані. І так, не досить що через недбальство провізоричного управителя вашківского староства стала фреквенция дїтий в сїм повітї загально о 30—40%, менша, не досить, що учителї мусять з его вини учити по 12 рочників науки(!), ще — й ц. к. Рада шкільна краєва мусить за се доплатити зі своєї каси. Думаємо, що в ц. к. Радї шк. кр. нема аж тілько гроший, щоби она ними оплачувала і недбальства своїх підчинених урядників. Тому звертаємо увагу Високої ц. к. Ради шкільної краєвої, а особливо пана президента краю на сї сумні відносини в вашківскім повітї і просимо ласкаво зарядити їх усунене.

Учитель.

Буковиньский сойм.

Краєвий банк.

Посол др. Авр. Ончул мотивував на четверговім засїданю — внесене своє, Николая Василька, Йосифа Відмана, др. Штравхера і тов. в справі краєвого банку, яке звучить: „Ради піднесеня економічного положеня Буковини ставлять підписані внесене, щоби високий сойм порішив его відослати до економічної комісиї із порученем, щоби вона зложила з него справоздане в протягу осьми днїв“ — в отсей спосіб:

Головне лихо Буковини, се недостача гроший. Ми є дуже приличні люди, цивілїзовані, гарно одягнені, шармантні, але всї разом зовсїм не маємо гроший. Тепер розходить ся о те, якби сему лиху зарадити. Я вчив ся вже в народній школї, що як 6 від 5 не можна відоймити, то треба 1 пожичити, супроти сего остає і для нас лїком жичине. Жичене булоб фатальне, якби також і другі люди не мали гроший. Однак досьвід учить нас, що на заходї панує прямо надмір гроший, та що люди клопочуть ся тим, деби гроші ульокувати. Стопа процентова спадає що раз низше так, що автро-угорский банк є тепер приневолений жичити гроші на 2·6 процент. Тепер розходить ся о питане, як можна найлекше затягнути пожичку. Кождий із поміж нас знає, що тим лекше мож пожичити, чим хто богатїйший. Хто-ж є в краю найбогатїйший? Прецїнь таки сам край, бож він має право накладати додатки а через те є управнений до користаня із усїх маєтків, які находять ся в краю. Коли я сам маю якийсь маєток, то я можу его втратити, але край нїколи, бо як страчу маєток, то его купує хтось иньший а сей буде платити краєві додатки так само як я; тут заходить лише зміна особи, аде співкористуване краю остає без зміни. Супроти того подає ся до затяганя пожички найлїпше сам край. Нормально полагоджує край свої справи через краєвий видїл. Однак до грошевих справ надає ся краєвий видїл дуже мало а до того він — не роблю сеї замітки із наміром обиди — тїлом надто бюрократичним. Для такої справи треба би окремого апарату а, такий апарат зове ся краєвим банком“. Оттак мої панове пекуча потреба гроший веде сама з себе до краєвого банку.

Як оперує краєвий банк, як роздобуває він гроші, як уладжує кредит?

Стефан Жеромскі. 1)

„ТАБУ“.

(З польського переклав Вол. Калинович).

Панї Ева, висївши з потягу, швидко минула дворець і найшла ся на його болотнистім подвірю. Там стояла вже розтарахкана повозка, запряжена в пару дуже старих і худощавих коний. Побачивши прибулу властитель „торахтілки“ сильним трісканем батога збудив конї і з галасом підїхав близше.

— Чи можете мене завести до шпиталю? — спитала його панї Ева.

— Та чомуж би я не мав знова завести. Від того я ту день в день стою. Ви панї везете хорого?

— Нї, їду сама... відвидїти хорого.

— Ну то ласкава добродїйка можуть всїдати.

— А скількиж ви за те зажадаєте?

— Е... се дрібниця! Пів рубля за весь крам не пожалуєте менї вельможна панї...

Панї Ева всїла, а стара повозка почала підскакувати на камінистім і повнім вибоїв гостинци. Коли вже шкапи проїхали цїле місточко в повздовж і витягнули дорожку за послїдні хати на щирі поля, виринув у віддаленю ряд шпитальних будинків. В чистім весняним воздусї, насиченім сьвітлостию, на тлї новозродженої цьвітної зеленї піль і левад — ті великі цеглясті доми сторчали немов понурі брили. Панї Ева приглядала ся їм і околици з якимсь зачудованем. Їдучи тамтуди перший раз з хорим мужом при кінци лютого, в самій хвили нещастя — того краєвиду не бачила. Пригадували ся її памяти тільки деякі річи: мале, зимою і лїтом хоровите деревце при дорозї, з зірваною галузию, сумне, як вид чоловіка без руки, — похилений верстовик, наглий скрут дороги... З мякого виду піль вирвали ся вони з страшною тиранїєю і ставали перед їдучу немов безпощадні пригади пережитих тортур.

В міру, як до шпиталю ставало близше, прибувало їх чим раз більше. Коли дорожка станула перед фронтовим будинком, панї Ева висїла, заплатила візникови, з трудом відімкнула тяжкі двері входові і пішла на поверх широкими камінними сходами. В канцеляриї застала молодого лїкаря, завідателя саме того віддїлу меньше небезпечних хорих, до яких належав також єї муж. Докторик розмавляв з нею зичливо, а більше чим зичливо придивляв ся єї гарному, поблїдлому обличю; успокоїв єї кількома фразами, що звучили дуже науково і яких уживав все супроти жінок, сестер і материй, що відвиджували його пацієнтів; — відтак завів єї на діл широким подвірєм до партерового будинку, що стояв окремо серед мертвого городчика.

— Довго з ним сидїти Вам, панї, не позволю — сказав, як входив на коритар, що перетинав на вздовж цїлий дім.

— Добре, пане докторе.

— Найперше пождете панї самі в помешканю сестри Юлїї, відтак впроваджу його і посиджу хвильку з вами, бо, бачуть панї, він буває часом ще роздразнений. Відтак вийду на коритар. Наколиб був неспокійний — сейчас появлю ся.

— Добре, пане докторе.

Минули кілька замкнених дверий і станули перед шестими праворуч. Доктор відчинив їх тихо своїм ключем і увійшов до кімнати, що служила до розмов. Панї Ева задержала ся недалеко дверий, а коли лїкар вийшов, сїла на малій канапцї. Сум, ляк, грижа і несупокій, що на переміну володїли єї єством аж до тої хвилї — одно по другім опускали єї. З їх глибини виринав мужний і міцний супокій, неприкримий героїзм душ, що дуже терплять. Незабаром відчинили ся двері і до покою увійшов молодий чоловік з розтріпаним волосєм і одягом в неладї. Єго розплющені і нерухомі блїдосині очи блистїли зловіщо, спалені горячкою, уста дрожали болїсними рухами а зсохлий язик дармо старав ся їх що хвилї звогчити. Божевільний, здаєть ся, не звертав уваги на прибулу, анї на лїкаря, — виминав їх недбало і кричав охриплим голосом:

— Войтїх Ястшембський написав аґрономію, а я Генрик Домбровський осную на ширшім ґрунтї соціольоґічнім цебульонїю альтруїстичну...

Нагло кинув оком і неначеб доперва тодї запримітив Еву. Зараз приступив близше до неї, і підсуваючи її до очий зсохлий і огризений

Розріжнюємо дві катеґориї кредиту. Інвестицийний-довго-речинцевий і кредит оборотовий на час короткий. Перший є характеристичний для сільскої господарки, другий для торговлї і промислу. Відповідно до сих двох типів витворили ся два орудия. — Лист заставний і вексель. Лист заставний, се кусень задрукованого паперу, який обнимає зобовязанє, що краєвий банк буде платити власникови аж до вильосуваня по 4% від ста. Помір і друк дешевий, за 1000 корон можнаби витворити мілїярди. Ходить лише о те, щоб заставні листи продати, а їх радо купують передовсїм на заходї. Вони стоять там понад раґі. Люди хотять там для проценту своїх капіталів паперів сильних як мур. Ним є як раз лист заставний, бо він є гіпотечно покритий, і заґварантований краєм із его необмеженими доходами, які мають свою основу в справі накладаня додатків. Буковина лежить поза Галичиною, тимто не може рефлектувати пр. на такий самий кредит як захід. Але колиб ми мали продавати і по 95, то гроші коштували би нас 4·2 процент, А колиб наші листи заставні були навіть зле уміщені то ще робимо заощаджене на процентах. Ми можемо заключити із віденьскими фірмами сталі умови, силою яких вони зобовяжуть ся продавати нам річно заставних листів на 1,000.000. Публика, що шукає нагоди ульокованя своїх гроший, буде радо купувати наші листи заставні, а ми роздобудемо гроші.

Ще важнїйшим для банку із огляду на хронїчну недостачу гроший є вексель. А тепер позвольте менї, щоб я в високім соймі навів те саме, що наводив на моїх мужицких зборах, а що творило найбільш завзяту аґітацию. Я йшов до мужика і питав его, чи він знає отсе. (Бесїдник показує паперову тисячку). Се нота австроугорского банку, яка репрезентує гроші. En gros коштує се один крейцар. Держава бере папір і фарбу, захляпає его і — має вже тисячку корон. То як довго ті тисяч корон лежать в касї, то банк не має з того нїякої користи. Він мусить їх пустити в обіг. Вона мусить їх дальше пожичати, а средством до сего є вексель. Є так богато задрукованого паперу а так мало векслїв, що банк є вдоволений, коли може на отвертий ринок подавати гроші на 2·6%. Австроугорский банк обернув в послїдних роках 400 міл. Нам треба лише векслю із підписом „Буковиньский банк краєвий“ а тодї той вексель повандрує до Відня і ми дістанемо на 2·6% гроший, кілько забажаємо. Ми не можемо через ту недостачу задрукованих шматок (На сали сьміх) алїментувати і райфайзеньских кас. До сеї недостачі зводить ся уся наша фінансова недоля. Тут тими паперцями дуже любують ся. Але ми мусимо поступати з обережностию. Тому в статутї застережено, щоб не давати (їх) відразу тим компетентам; треба, щоб паперчики були вперед передані иньшим заведеням. У мужиків сповняють се каси райфайзеньскі; вони одержують гроші і виконують контролю. Як дістають гроші на 2·6% то можуть давати їх дальше на 3—4 проц. Коли отже я веду господарку, то узискую 5—6 проц., а коли я заплатив лише 3—4 процент то при тім виносить мій заробок 2 проц. Колиж я узискую 6 проц., а плачу 10 проц. то я не лише нїчо не заробляю але руйную ся, а на доказ сего реченя най вам послужить велике число наших селян. Наші люди жадні землї. Мужик докуповує ще один гектар або ще одну фальчу і думає, що буде лїпше господарувати. Він обтяжує той гектар такими процентами, що вони з'їдають не лише дохід із сего кавалка але також добуток із первісного маєтку. (Оклики: Зовсїм справедливо!) І місто скріпленя першого гектара приходить до еґзекуциї і продажі першого. (Пос. проф. Волчиньский: Зовсїм справедливо!) Ми мусимо запобічи еґзекуциї, а средство не лежить в ріжници процентової стопи. Як він дістане гроші на 3—4 проц. тодї буде сильнїйший.

Бесїдник заявляє відтак, що він до свого внесеня залучив вже готовий статут краєвого банку моравского і ческого з узглядненем наших обставин. Вкінци просить, щоб его внесенє принято, а що до формального боку справи, щоби передати его економічній комісиї. (Ухвалено серед оплесків і окликів: славно!)

* * *

Нинї, в вівторок, відбуде ся соймове засїданє о 5. год. по пол. На порядку дневнім стоять мотивованя внесень, м. и. в справі зміни реґуляміну краєвого і соймової ординациї виборчої для Буковини, в справі управильненя платнї народних учителїв (внес. посла д-ра Штравхера), 9 справоздань адмінїстрацийної а одно економічної комісиї, і вибір трох членів і двох заступників до краєвої комісиї для заробкового податку і вибір чотирох членів і чотирох заступників до комісиї відкличної в справі податку особисто-доходового.

Із клюбів і комісий.

По засїданю зійшли ся дня 13. с. м. голови соймових клюбів під проводом маршалка кр. барона Василька на спільну нараду. Приступили були провідники поодиноких фракций „Вільнодумного Союза“, др. Аврель Ончул, Николай Василько і Відман; проф. др. Стоцкий, радник суду кр. Лупу; дальше проф. Вольчиньский і Абрагамович. Усї згодили ся принципіяльно на те, щоби домаганя „Вільнодумних“, як: реформа виборча, краєвий банк, реформа ординациї виборчої і знесенє обшарів двірских, вкінци фінансові проекти для постараня потрібних средств для управильненя платнї учителїв, громадских урядників і т. д. передискутували вперед спільно усї голови поодиноких клюбів.

Таким чином доведено-би до згідних поглядів. Вже перше обговоренє робило вражінє, що є вигляди на мирну роботу.

* * *

Вчера вечером о год. 8-ій відбула ся нарада членів „Вільнодумного Союза“.

* * *

В клюбі нїмецко-жидівскім прийшло через вибір членів краєвого Видїлу з куриї міст і торговельної палати до розпаду. Християньскі Нїмцї хотїли конче в краєвім Видїлї бачити пос. дир. маґ. Відмана і пос. Ляндвера, тимчасом при четверговых виборах одержав пос. др. Штравхер 4 гол. і мандат, а дир. Відман із двома голосами перепав. Заступником члена видїлу краєвого вибрано пос. Лянґенгана 4 гол. також проти інтенций христ. Нїмцїв. Оливи до огню долили недїльні довірочні збори виборцїв до ради мійскої із III. кола, скликані др. Штравхером, на яких рішено між иньшим кандидатуру посла Лянґенгана із того кола. Із сеї причини нїм.-жид. вільнодумний клюб розпав ся; а пос. др. Скедль, який приїхав до Чернівцїв і хоче полагодити ситуацию, мабуть не богато тут поможе. Нинїшні „Bukow. Nachrichten“ остро виступають проти жидівских членів того клюбу і проти становища, яке заняв супроти обговорюваного розлому орґан Вільнодумних „Bukow. Post“. Се однак є внутрішні справи, які остають без впливу на становище „Союза Вільнодумних“ супроти иньших партий.

* * *

Комісия фінансова відбула 15-ого с. м. під проводом посла Николая Василька своє засїданє, на котрім ухвалено: Тільки ті петициї будуть узглядненї, що впливуть до 25. жовтня с. р. Для реферованя петиций установлено беручи в рахубу мотиви національні трьох референтів, які мають здати звіт про петициї а ім.: Для Русинів установлено референтом посла Пігуляка, для Нїмцїв посла Лянґенгана а для Румунів і Вірменополяків совітниха консисторского посла Бежана.

Крім того відчитав посол Бежан свої реферати. В кінци роздїлено між поодиноких послів петициї для зробленя справозданя.

* * *

В понедїлок відбула комісия шкільна засїданє під проводом голови пос. д-ра Стефана Смаль-Стоцкого. В засїданю взяв удїл як правительственний заступник сов. краєв. правит. Песїч.

Голова роздїлив найперше 25 петиций між послів визначених на референтів д-ра Скедля, д-ра Гальбана, д-ра Штравхера, Калитовского, Сімйоновича і д-ра Смаль-Стоцкого. Відтак обговорено ще раз звіт видїлу краєвого про безплатну передачу площі, потрібної під будову нового унїверзитетского будинку з комплексу дібр, що є власностию краю а реферат про ту справу зложив Єго Маґніфіценция проф. др. Тарнавский. Поставлені внесеня принято одноголосно, а референт передав за те членам комісиї подяку від академічного сенату. — За спонукою посла д-ра Гальбана ухвалено з огляду на щедре поперте краю стояче в звязи з внесенями, які поставив справоздавець, отсю резолюцию до ц. к. правительства: „Взиває ся ц. к. правительство, щоби оно крім нового будинку постарало ся також о наукове вивінуванє унїверзитету одвітно до поступу в науцї, до чого сенат вже нераз давав спонуку, а чого заступники краю часто домагали ся і що обговорювано і спрецизовано в резолюциях соймових.

Посол др. Штравхер порушив відтак квестию управильненя учительскої платнї і просить інформациї о інформациї в тїй справі передовсїм у членів комісиї.

По основнім обговореню сеї справи, підчас якого передовсїм пос. Волчиньский домагає ся, щоби до дотациї учителїв причинювала ся своїми додатками також і держава, дебату замкнено висловлюючи до внескодавця постулят, аби він загалом зазначив, що комісия змагає із усїм з'усилем до переведеня уреґульованя учительскої платнї.

Полїтичний перегляд.

Антисеміти і социялїсти.

Як звісно др. Люеґер, бурмістр м. Відня, назвав социялїстів на однім засїданю долїшно-австрийского сойму „лайдаками“. На те реаґували обиджені социялїсти в численних вічах а крім того рішили перешкодити овациям, які ладять ся в честь д-ра Люеґера, з нагоди его 60-ої річницї. Сесе торжество має відбути ся 23. с. м. Антисеміти ухвалили на той день торжественний похід зі смолоскипами, тим то й мабуть прийде до острої стрічи социялїстів з антисемітами. Заряд социялїстичної партиї візвав всї робітничі товариства, щоби на 23. с. м. не уряджували нїяких згромаджень анї забав, евентуально заповіджені забави відкликали. Заряд партиї потребує на всякий случай усїх сил до розпорядимо-

---

кусник скірки швайцарського сира, говорив:

— Поглянь, моя шлюбна жінко, придиви ся з своєї ласки, що я гризу, що я лижу і з незвичайним апетитом облизую...

— Пане Домбровський — сказав лїкар — чи се гарно, що ви зовсїм не привитали ся з жінкою? Приїхала відвидїти вас, погуторити, а ви так? Сейчас поцїлуйте єї в руку!

Хорий дивив ся на нього зрадливими очима, ходиб по кімнатї і крикнув:

„Стоять на сторожі гробів, що просять
О сльози й кохання... Бути лиш тїню,
Що сї ангельські крила уносять
Між марність сьвіта й надгробную мрію...“

Лїкар незамітно прийшов до дверий, відчинив їх швидко і висунув ся з покою. Тодї панї Ева добула з невеличкого кошика скриночку цукорків, відчинила єї і подала мужови. Він сейчас кинув ся до цукорків, набрав пригорщу і впакував собі до уст.

Проковтнувши першу порцию, вхопив за другу, трету, в кінци за пуделко і вилизав окришки. Коли вже по помадках і слїду не остало, глянув на жінку і почав наново говорити. Не перериваючи своєї вандрівки, промовив кілька разів серед справдїшного потоку ріжних виразів:

— Евуня, Евунечка...

Старала ся взяти його за руку і посадити біля себе, але він видер ся з єї рук — тож сама присїла на ліжку і сперла голову на руки. Діткнувши ся його тїла, його тремтячих рук з опухлими жилами, почула в серцю вістре ратища, що пробила єї житє, єї думки швидкі мов блискавицї обіймали темні ночи, пережиті в тім домі єї безталанним мужем, ночи похожі на таємні простори, залиті мертвими водами, над якими повисла віковічна темрява... За кілька хвилин, намагала ся здоровими нервами відчути і зміріти його страшенні муки і трівоги. При помочи могутного скупленя всего свого єства поважила ся ломити вхід в нутро того льоху, супокійно розглянути таємницї тої потворної країни, станути до бою. Ах, боротись! На теж вона і приїхала. Згуртувати всї сили душі, якими тільки чоловік володїє, і вдарити на невідомого ворога. Як ним і злий дух, то втече, як се рана — то загоїть ся, як те лише ляк — то уступить, як се якийсь біль непонятний — то усмирить ся...

Божевільний зупинив ся перед нею на хвильку, потім усїв на ліжку і або позївав переразливо або шепотїв до себе. А вона його обняла з найчутливійшим коханем, притиснула його голову до грудий і почала промовляти тихим, вітхненим голосом:

— Генрику, послухай уважно, Генрику... Скажи менї, що тобі є, що тобі видаеть ся... Скажи менї се виразно, щоби я тобі могла вияснити. Надумай ся добре, а переконаєш ся, що я без нїчого тебе вилїчу. Чи ти ще все лякаєш ся?

Хорий мовчав, вдивляв ся в землю і виконував свої чудернацькі рухи.

— Чи ти ще все боїш ся? — шепотїла панї Ева, пригортаючись до нього цїлим тїлом. Єї голос гомонїв так дивно, що наколиб була в силї сьвідомо почути його звук — зовсїм би не признала його своїм.

— Ах, ах... — шепотїв Домбровський.

Замовкла, поглощена надлюдською працею своєї душі. Хотїла в ту мить зусилем волї переляти своє здоровлє в недужого, невидимими руками шукала в темряві ран його душі, вдирала ся якимись непонятими глицями, щоб пізнати усї його терпіня...

— Подумай собі тепер — говорила — подумай в тїй хвили і завсїгди пізнїйше думай те саме, скільки разів приступить до тебе боязнь.

— Вона є за всїми річами, за всїми річами...

— Не лякай ся! Скажи тільки менї, твоїй Евунї. Я тобі все зараз поясню.

Підніс голову і глянув на неї давним, улюбленим зором. На його обличу малював ся невисловнений біль. Пригорнув ся до жінки і говорив до неї потайно до уха:

— Мене возьмуть...

— Я тобі зараз виясню! Тримай мене за руку, о ту, держи мене кріпко! Чиж я тебе не кохаю?...

— Знов мене возьмуть, знов мене возьмуть... — почав говорити дивлячись на неї широко отвореними очима. Нараз зірвав ся, і почав ходити по кімнатї, трясти головою і викрикувати своє:

сти. Антисеміти знов відгрожують ся, що як социялїсти їм перешкодять в уряджену торжества в честь Люеґера, то они за те відплатять социялїстам на торжестві першого мая.

Саксонія.

Саксоньский король Юрій II., про котрого смерть ми вже донесли, уродив ся дня 8. серпня 1832 р. як другий син короля Івана і королевої Амалїї. В молодім віцї вступив до артилериї, а відтак перенїс ся до кавалериї. В війнї з р. 1866 був ґенерал-майором, у війнї французско-пруский в р. 1870/1 проводив цїлим саским корпусом а в р. 1888 іменовано его начальним інспектором нїмецкої армії. Велике вражінє зробив его рішучий заказ знущаня над войнами.

На саскім тронї засїдав Юрій II. всего тільки 2 лїта і за той короткий час не успів з'єднати для себе довіре населеня. Він не любував ся виставним житем; се вже не годило ся з его вдачию.

Найважнїйшою чертою его наскрізь військового і строгого характеру се его протестантске успособлене. Тим то не любили его католики, головно, коли знесено цїлу сїть католицких товариств в Саксонії.

Строгий характер Юрія II. находить по части оправдане в прикрих хвилях его житя, і так смерть его подруги, аскетично монаше жите его сина кн. Макса, смерть его другого сина кн. Альберта, що в перегонах упав з воза, вкінци прикрий досьвід, якого дізнав із катастрофи в домі его престолонаслїдника, — все те зложило ся з одної сторони на его сувору вдачу, а з другої сторони прискорило его смерть.

Наслїдником короля Юрія II. став кн. Фридрик Авґуст.

Росия й Японія.

Телеґрами.

Льондон. Японьский посол Газаші заявив в інтервю заступникови бюра Райтера, що втрати в людях в послїдній борбі страшенні. Війну розпочато із великою рішучостию; тепер є один лише вихід вести еї дальше. Се справа російского правительства осудити, чи вже прийшла пора на мир. Японія до війни не провокувала. Зима є для війни під многими зглядами відповіднїйша чим лїто. Найблизшою точкою, яку треба буде заняти є Телїн, відтак піде настоящий похід на Харбін. Бажане мира виникає із гуманних почувань із відрази дотеперішних різанин. Провожитись із за подій — тепер за — пізно, се мож було провидїти.

Петербург. Куропаткін доносить цареви під датою 15. жовтня: В ночи на 14. жовтня напали значні оружні сили Японцїв на наш корпус, уставлений здовж ріки Шахо. Японцям удало ся проломити осередок. Для підпомоги корпусу вислало кілька баталїонів. Російским відділам удало ся наново заняти село Шахону, яке перед тим заняли Японцї. Положене правого крила якийсь час було дуже небезпечне, позаяк війско заатаковано з фронту а рівночасно окружено праве крило. Коли війско обсадило кілька сїл і поступило наперед, повело ся правому крилови удержатись на становищу. Війска, що творили центр, а були висунені далеко наперед уступили по завзятій боротьбі на становища, що находять ся поровень із правим крилом. Богато полків не спить вже через три ночи. Японьскі втрати значні. Ніч на 15. жовтня проминула супокійно.

Мукден. Бюро Райтера доносить, що після вчерашної перерви розпочав ся нинї (16.) новий бій, атаком правого крила російскої армії в віддаленю 10 миль на полудневий звхід від Мукдену.

Токіо. Скількість російских втрат — як рапортує Ояма — переступає на основі дотеперішних сконстатовань загальне число 8550 вбитих, із сего найдено перед фронтом лївого крила 2000, середного 2500 а правого 4500, не беручи в рахубу втрат із 14. і 15. жовтня. За галом числять російскі втрати вже із правою армією на 20.000.

Париж. Аґенция Гаваса доносить з Мукдену, що Росияни відб:ли дня 17. жовтня рано в тутешній рукопашни становища над лївим берегом ріки Шого. Японцї виснажені меньше здалі до відпору. Останний успіх заохотив Росиян до офензиви.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 18. жовтня 1904.

Цїсар виїхав в суботу до Будапешту, відки дня 29-ого с. м. верне на короткий час до Відня, щоб відтак від'їхати знов до Будапешту.

В недїлю, в навечерє імянин посла Єротея Пігуляка зібрав ся майже нежданно кількадесятиголовий гурт черновецких Русинів в готелю „Централь", куди запрошено також самого соленїзанта, щоб дати вираз громадяньскої пошани для его довголїтної дїяльности для добра Буковиньскої Руси. Висловом сего були промови віцем. др. Степ. Смаль-Стоцкого, інсп. Омеляна Поповича, ак. В. Калиновича, др. М. Кордуби, ак. І. Ясеницкого, ак. Яр. Весоловского і ак. П Клима. Соленїзант, витаний грімкими оплесками, відповідав двічи на отсї численні привіти, обіцюючи й на будуче йти вибраним раз шляхом.

Личні вісти. Президент краевого суду Кляр повернув із інспекциї повітового суду в Кіцмани. — Римо-кат. львівский архієпископ Більчевский, брав удїл в церковних торжествах в Качицї і відїхав в понедїлок вечером домів. — Президент висшого суду краевого у Львові др. Алекс. Тхоржнїцкий після шеститижневого урльопу обняв знова урядоване.

Наука в школї музичній „Бояна" вже розпочала ся. Вписувати ся можна ще у підписаного що дня від 6—8 год. вечером в „Народнім Домі" або підчас годин науки межи год. 4—5 крім пятницї (саля проб „Бояна"). — З порученя видїлу: *Модест Левицький.*

Зборн державних урядників відбули ся сеї недїлї у Відни. На порядку дневнім була теперішна дорожня. Ухвалено резолюцию, в якій 2000 державних урядників домагає ся 20% додатку дорожняного.

Нові члени „Бояна" зволять прийти на пробу в пятницю, бо тої днини розпічне ся наука нового жіночого хору.

Нещасні пригоди. Нашому нотареви п. Соневіцкому лучила ся в суботу нещаслива пригода. Ступивши хибно на сходи в домі при ул. Паньскій ч. 18. стратив рівновагу і покотив ся з першого поверха в діл, при чім поломив собі руки і ноги. На оклик нещасного о поміч прибуло кількох людий, що занесло побитого до дому. — В понедїлок 17. с. м. упав робітник Семен Шимонович, родом мабуть з Шипенець так нещасливо на улици желїзничій, що на спіла лїкарска поміч могла сконстатувати смерть.

Велика пожежа в Бориславі. В копальни нафти фірми Сусмана і комп., недалеко костела вибух огонь і при сприяючім вітрі приняв в протягу кількох квиль великі розміри. Почали горіти шиби графинї Любомірскої і фірми Шуйского. По тяжких трудах удало ся огонь зльокалїзувати.

Замкнене склепів о 9 ій годинї вечером. В недїлю вечером відбули ся в ратушевій сали збори, які скликано товариством торговельних помічників і приватних урядників. На порядку дневнім стояло управильнене часу працї в купецкім промислї. Зборами проводив голова товариства Карп. По рефератах п. Модлїнґера і Фіљ. Балякана вивязала ся оживлена дискусия, в якій брали участь пани Вітюк, Лютвак і Зінґер. Збори закінчено отсими резолюциями: „Збори висказують свое обурене, з причини обиджаючих слів віденьского посадника д-ра Люеґера, який назвав робітників „Lumpen". „Збори домагають ся, щоби склепи замикано о год. 9-ій. По зборах демонстрували вічевики перед склепом фірми Шварцкопф і Бухгольц, із за того, що в склепі при замкнених дверах працювали робітники по 9 ій год. Полїция демонстрантів розіґнала.

Карколомний поступ. За 38 років панованя жорстокого короля Генрика VIII. в Анґлії страчено 77.000 людий. Історня згадує сей факт із давної минувшини із відразою, тимчасом із чимось похожим зустрічаемо ся і в часах новітних. На желїзницях Сполучених держав потерпіло смерть за послїдних десять років 78.152 людий, не говорячи вже про ранених. Значить ся желїзниці Сполучених держав роблять Генрикову роботу майже в четверо швидше, що кидає не конче гарне сьвітло на якість американьскої культури, де все робить ся на лоб на шию, не перестеріґаючи нїяких приписів обережности супроти людского житя.

Смертність в місяци вересни 1904 р. В протягу місяця вересня було в Черновецкім окрузї мійскім 128 случаїв смерти. Із загального числа смертних случаїв припадає після поодиноких передмість на Рош 18, Клокучку 13, Каличанку 5, Горечу 1 і на Манастериска 5, разом отже 42 смертних случаїв, так що на самі Чернівцї припадає 86 смертних случаїв: після пола: 37 мужчин, 26 женьщин 65 дїтий; після віроісповіданя 33 рим-кат., 18 греко-кат., 34 гр.-ор., 7 протест. і 36 жидів; після віку: до 14. року: 66, від 14-ого до 20 ого 5, від 20 ого до 60 ого року 43, від 60-ого до 90 ого року житя: 14 Мертвороджених було 15 (12 хлопців і 3 дївчата).

Зі суду присяглих. Президент висшого суду краевого у Львові іменовав для розправи, яка має відбути ся 28. листопада 1904. о 9. год. перед пол. в краевім судї в Чернівцях предсїдателем суду присяжних п. надсов. Олександра Артимовича, заст. през. карного суду а его заступниками совітників кр. суду: д-ра Юрія Попескула, Юліяна Олїньского, Корнеля Лукашевича і д-ра Ераста Мандичевского.

В американьскій державі Таманліпас з причин гіґієнічних заказано цїлувати хрести і иньші сьвяті предмети по церквах, щоби не ставали розсадниками ріжних пошестий.

Людова кухня в Чернівцях. Людова кухня в Чернівцях роздїлила в місяци вересню 4318 порций по 3 потрави; 5304 порций хлїба. В тім місяци зужито 350 кґр. мяса.

Крадіж на желїзници. В послїднім часї дуже часто тряпляло ся, що поодинокі з тягарових потягів, які прибували на тутешний желїзничий дворець, були відчинені і що бракувало много перевожуваних товарів. Через довший час не можна було прийти на слїди справника. Довготреваюче поводжене осьмілило его до того степеня, що в суботу двічи забрав ся до свого ремесла, та сим разом фортуна не дописала. Підозрілого о сї вчинки, шваґра желїзнчого будника із будки ч. 216, Івана Брошку арештовано, а він при переслухуваню так запутав ся в своїх зізнанях, що замкнено его до слїдчої вязниці.

Розводи в Швециї. Від довшого вже часу зменьшує ся число подруж у Швециї що раз більше, тепер воно найнизше із цїлої Европи. Шведи якось то не люблять родинного житя, а до того й о розвід у них не тяжко. Як подружені не можуть жити з собою, тодї муж або жінка їде до найблизшого міста заграничного Копенгаґи. (Подорож триває всего 12 годин) тут живе два тижнї, повідомляючи про свій побут шведского конзуля. Се вже є вистарчаючим доказом на те, що мужа зглядно жену покинено а рівночасно стає причиною правною до одержаня розводу.

НАУКА, ШТУКА І ЛЇТЕРАТУРА.

Бібліотека для руской молодежи подъ редакцією Юліяна Насальского. Выпускъ XLIII. Том LXXVI. **Дубовый крестъ.** Оповѣдане пôсля Руского Сіона переробивъ Даміянъ Шарабунъ. Ст. 1—65. Томъ LXXVII.

На лонѣ природы. Оповідане Г. Р. Каргрема въ переводѣ. Н. Н. Н. ст. 3—60. Коломыя. Зъ печатнѣ А. І. Мизевича 1904.

Памятник Гоголеви. Одеский художник-різьбар Б. Едвардс прислав харківскій мійскій управі проект памятника Гоголеви, думаючи его виконати з ґраніту і бронзу. Памятник мав би бути виставлений на мійскій площі против драматичного театру. По словам „Южн. Кр." буде половина статї представляти Гоголя, задуманого підчас его письменьскої роботи; в правій піднятій руцї держить Н. В. Гоголь перо (неначеб то він що йно відірвав ся від роботи і заглубив ся в думки). Півстать уставлена на ґранітнім підніжю, увінчанім лавровою галузкою. На підніжю, понизше надпису, найдуть місце дві символічні маски: сатири і траґедиї. Напис релєфом з бронзу звучати ме: „Н. В. Гоголю, місто Харків, 1905 р." Ґраніт буде вправдї тесаний, але не полїрований. Цїну памятника означують на суму около 4850 рублїв.

Лїтературно-наукова Бібліотека. ч. 81.—82. *Іван Левицький.* **Гуморески.** Лвів 1904. З друкарнї Наукового товариства ім. Шевченка у Львові ст. 197. 16⁰. Цїна 75 сотиків. Зміст: Баба Параска та Палажка І. Не можна бабі Парасцї вдержатись на селї ст. 1—22. II. Допоможіть бабі Пасмоцї благополучно вмерти ст. 23—45. — Невинна ст. 46—62. — Чортяча спокуса ст. 63—127.

Малий фейлетон.

Іван Діброва.

На народній мотив.

Скажи менї голубко мила,
В якім ти зілю умивалась?
Які ти чари мила пила,
В яких ти водах все купалась?

Що твої очи красші зорі,
Що твоє личко красше сонце?
А я в них тону наче в морі
Близь твого стоячи віконця!...

Скажи дївчино, ранним ранком,
Чи в нічку чарів ти просила?
Чи злотим кубком, чи срібним збанком
Від чарівниці їх носила?

Подай менї русалко-любко,
Те диво-зїле, тої рути —
Щоби тебе, моя голубко,
Я міг на віки геть забути!

14./IX. 1904.

— Войтїх Ястшембский написав аґрономію...

Руки, в котрих пані Ева тримала через хвилю голову мужа, опали безсильно, немов мертві. Почала плакати. По еї обличу плили невичерпані сльози, сльози, що не віднимають від серця болю, лиш вибирають з нього житє, сльози, які уходять з чоловіка, немов кров з поперетинаних жил... Вони відкрили якусь рану, відслонюючи якусь мілковину в души, показуючи саме дно терпіня..,

Не перемогла лиха. Нїчого не поможе любов, що немов гори з місця на місце носить, не порадить воля, сильнїйша над усї труди і витревала хоробрість і слїпа віра в відсїч справедливости. Дивила ся в землю і не підносила голови. Хорий сїв знов біля неї і розправляв. Крізь сльози виділа його дикі очи, його дрожучу голову, рухи неспокійних рук, череп, в якому не було вже нїчого і непридатний звірячий тулуб...

— Деж твоя безсмертна душа? — думала в задавленях страшного жалю. Ту думку вбивала неначе шпаду в своє серце і задавала йому удар за ударом — аж до дикої жорстокости.

(Далї буде).

Склад товарів Б. Бальтінестра молодшого

Чернівці, улиця Головна-Енценберґа ч. 3.

Отсим подає до відомости що вже надійшли артикули осенні.

Обув. Склад ц. к. ґоудиярскої фабрики обуви Ф. А. Попера як також Чапека. Найбільший вибір ріжнородної обуви для панів, пань, і дітий. Черевики з Chevreaux, Corcalf, з телячої сатинованої шкіри і т. и. Черевики до ношеня дома і до турнованя. Все з найліпшої сорти.

Товари футряні. Найбільший вибір дамских боа, як також всїлякого рода зарукавків. Послїдна новість. Шапки для хлопців, перскі кучми і иньші суконні шапки.

Товари зимові і вовняні. Правдиве Єґеровске і Д-ра Лямана біле, рукавички, огрівачі пульсів і колїн, огрівачі стїп, паньчохи правдиві вовняні, хусточки, онучі, чепції і. т. и. для пань, панів, дївчат і дїтий.

Конфекция блюзок Ґольфа і камізельок для пань, панів, дїтий, дївчат, до того жакети і чепції.

Капелюхи. Самостійна продаж капелюхів з ц. к. надвірних фабрик капелюхів І. Г. Іта у Відни, і Осипа Піхлера і Синів в Ґрацу Борсолїна в Александриї. Найбільший вибір капелюхів Габіґа, найліпших і найдешевших фабрикатів з фільцу, льодену, плїшу і т. п. в ріжних фасонах. Цилїндри і кляки після найновійшої моди

Шапки найновійшого фасону для пань, панів, дївчат, хлопців і дїтий.

Кравати і біле після найновійшої анґлїйскої моди. Сорочки мужескі, білі і в ріжних красках найлїпшого рода, модні ковнярики, маншети і хусточки до носа.

Артикули до польованя. Револьвери, рушниції найріжнороднїйшої конструкциї і амунїция. Кальоші і черевики до снїгу найлїпших виробів.

Артикули до подорожи, ташки з замочками або без них, валїзи, пуделка на капелюхи, пледи, мішочки на біле, парасолї, кошики на начине, нецесарія, коци і т. и. шкіряні товари.

Склад дамских і мужеских американьских черевиків незрівнаної якости виробу Гатгавая Зоуле і Гарінґтона в Бостонї.

AUSTRO-AMERICANA.

Австрийске сполучене акцийне корабельно-перевозове тов. в Трієсті.

Правдивий пасажирский оборот до Америки через Трієст-Ню-Йорк.

Ґенеральна АҐЕНЦИЯ для ГАЛИЧИНИ і БУКОВИНИ:

Ґольдлюст і Спілка

Чернівці, ул. Палати краєвої 6.

Для провінций принимає ся аґентів.

44 (2—10 с. н.)

Дентистичне Ателїє

Бернарда Сальтера

в Чернівцях, ул. Кароліни ч. 8.

поручає

Вп. П. Т. Публиці всї свої у круг того званя входячі роботи.

32 (—)

Найкрасше і відповідне виконане по найнизших цінах.

Г. ФАЙЛЕС

усувач нагнїток

Чернівці,

ул. Руска ч. 8.

8 (—)

Оповістка.

Отсим маємо честь повідомити Вп. П. Т. Публику, що отворили ми в Ринку під ч. 5 в готелю під „Чорним Орлом“

МАҐАЗИН ОДЯГІВ

для панів дам і дїтий.

Маючи поверх 20-лїтну практику в тім заводї — свого часу оба затруднені у загально знаної фірми **Якова Ґольда,** — маємо надїю що Вп. П. Т. Публика як передше фірму Якова Ґольда, так і нашу ново отворену буде посїщати, а дякуючи вже з гори за довіре, запевняємо, що в кождім зглядї вдоволимо Вп. П. Т. Пиблику і пишемо ся

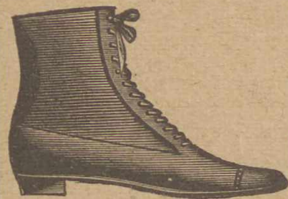
з гл. поважанєм

Тайтлер і Штернберґ

маґазин одягів.

СТАЛІ ЦЇНИ НАЙДЕШЕВШІ!!

30 (19—25)

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви і ортопедичне заведенє

ІВАНА ДІКА

абсольвента майстерского курсу ц. к. технольоґічного ремесельного музея у Відни, і заприсяженого судового знатока

поручає

ВЕЛИКИЙ СКЛАД ОБУВИ

найновійшого крою для пань, панів і дїтий.

Замовленя виготовляєть ся сейчас з заграничних шкір.

При замовленях з провінциї пожадане, аби прислати з'ужитий черевик на міру.

Чернівці

ул. Руска II, а **Філїя** ул. Ратушева 17. (під „золотою Грушкою“).

7 (—)

Адвокат

43 (3—10)

Др. ТЕОДОТ ГАЛІП

відкрив і провадить

АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛЯРІЮ

в Чернівцях, ул. божниції (Tempelgasse) 8.

ВІДОЗВА.

При надходячім сезонї осьмілюю ся звернути Вп. П. Т. Публиці увагу на мій

склад ріжних приборів

додатків кравецких,

котрий заосмотрив я **в найбільший вибір названих товарів,** а то: в материї шовкові, плїши, кльоти, ґафтки, стелївки, дивани, ріжнородні тканини і т. и.

НОВОСТИ в крепах, ґазах, тюлях, (ручної роботи) атласах, тріко і шовках, як також в білю і Glacè-рукавичках.

Склад всїх артикулів з маркою: Д. М. С.

О численні відвідини упрашає

Кароль Гельфан.

Чернівці, ул. Головна (Hauptstrasse Nr. 13.)

(в сусїдстві **Дорнбавма.**)

39 (8—10 с. н.)

Маґазин одягів

Вашлер і Фаерберг

Чернівці, ул. Ратушева напротив готелю Централь.

поручає

на сезон осїнний:

Одяги для дам, панів, хлопців і дїтий по цїнах, які видержують всяку конкуренцию.

ФУТРЯНІ БОА ДЛЯ ПАНЬ І ПАННОЧОК,

в найбільшім виборі.

Для вигоди покупнїв даємо товари на сплату.

37 (17—24)

Цїни їзди до Америки

першоклясовим поспішним і почтовим парівцем. — Їзда через океан тріває 6 день.

Проста лінія без пересїданя.

Цїни їзди III. клясою:

з Гамбурґа до Ню-Йорку . . . . К. 118.— 45 (3—6 с. н.)
з Антверпії до Канади (Quebec). „ 94.—

розуміє ся з цїлим утриманем через час їзди на кораблі. — Всяких иньших інформаций що до їзди в Полудневу Америку, Африку як також їзди для приємности **по середземнім морю** удїляє концесіоноване ц. к. мінїстерством справ внутрішних **бюро подорожне** (лїнія Гамбурґ—Америка) в Чернівцях,

Герман Мітельман, улиця Ратушева ч. 11.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях. За редакцию відповідає Іван Захарко.
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.